

lindrom in frakom v vežo. Baron Aufsess je mislil, da mu bode zdaj pomoč. Al ona ga vprašata: ali je on žvižgal? — Da, jaz sem zapiskal, da bi prosil — je rekel, al brž mu ustavita slabotno besedo, in eden ga zgrabi za prsi, drugi pa bije po njegovi glavi, da se mu kar kri vlije. Na silno vpitje ranjenega pride vratarica na pomoč, ki je poznala ona dva divjaka. In kdo sta bila? Nemca in še celó profesorja, ki sta napadla Nemca in povabljenega gosta! — Kaj se je dalje godilo, ni treba dalje popisovati. Čez 2 dni je umrl baron. Po smrti je prišlo pismo enega teh divjakov med ljudstvo, ki je obžaloval, kar je storil, izgovarjaje se, da je mislil, da je Francoza tepel.

No! „Tagblatt“ — kako da molčiš o tej dogodbi? Ti, ki vsako smet pobereš v naši deželi, če se, kakor praviš, „surovi“ kmetje stepó? Ti, ki si o dogodbi na Jančjem popisal na cente papirja in sramotil našo deželo? Zdaj pa, ko to, kar se je v Strassburgu zgodilo baronu Aufsessu, ni muha proti temu na Jančjem, zdaj pa molčiš! Ali mar hočeš zakrivati „deutsche Sitte“, „deutsche Bildung“, „deutsche Wissenschaft“? Le enkrat še „Tagblattovci“ izgovorite priljubljeno vam frazo „im Jančberger Stiel“, pobotali jo bomo vam zmirom s „Strassburger Stielom“. Ti pa „Brencelj“ daj ilustrirati nemčursko divjost, katero z nami vred obžalujejo tudi poštenjaki Nemci, da jo slovenski svet v podobi vidi in ga za vse prihodnje čase bode strah take „nemške kulture!“

* *Centralizem v Švajci pokopan — requiescat in pace!* — V Švajci, ktera je deloma francoska, deloma laška, in deloma nemška, tedaj iz treh narodov obstoječa, ki prebivajo v njenih kantonih, ki so samostojni in le v glavnih deželnih zadevah v eno državo zvezani, kateri na čelu stoji ljudovlada, je bilo te dni jako važno vprašanje po občnem glasovanju vsega naroda rešeno, namreč to: ali naj Švajca ostane, kar je dozdej bila močna in svobodna v federalizmu, ali pa naj jo objame svobodo posamesnih kantonov zatirajoči centralizem. Ker tudi nekatere Nemce v Švajci je okužila Bismarkova „Nemčija“, delali so Prusjaki na vse kripnje, da bi iz federalistične Švajce naredili centralistično, in avstrijski Prusjaki so se že radovali, da pade federalizem v Švajci. Al — goljufali so se: narod je glasoval in po veliki večini sklenil, da Švajca ostane zavezna (federalistična) država. Kakor da bi centraliste v Avstriji s kropom polil, tako so zdaj poparjeni. Več mesecev so že kričali po svojih časnikih, da tudi Švajca bode popustila jalovi federalizem in se zanašali, da zmagajo centralistični Nemci v Švajci. — Zdaj bode potihnilo njihovo kričanje. Federalistična zmaga v Švajci je važna politična dogodba in bode osrčila tudi druge države, v katerih se — da od Avstrije ne govorimo — že kažejo dosti očitna znamenja, da le federalizem dela države močne, ker on reprezentuje ravnopravnost vseh narodov in po njej svobodo pravo. Vsaj Francozi, Italijani, Španci in celó Angleži že čutijo, da centralizem je zastarela sistema, ki ovira napredek v vsacem oziru, in ktere se z vso silo držijo le oni narodi, kateri hočejo gospodovati družim. Priča temu v Cislajtanijski so Nemci, v Translajtanijski Magjari. — Mi tedaj častitamo zrelemu umu Švicarjev, ki so ohranili to, kar jih je dozdej močne vzdržalo.

* *Med velikim bogatstvom velika revščina na Dunaji.* Toliko delalcev je na Dunaji, ki nimajo nobenega stanovanja, da policija, ktera je dozdej take ponoči na ulicah posedajoče in pod prostim nebom okoli se klateče ljudi zapirala, je to zadnji čas popolnoma opustila, ker nima prostora, da bi podtaknila take berače.

* *Volitev mestnega odbora v Mariboru* je res bila

prav zanimiva. V III. razredu je prišlo od 559 volilcev volit 71; v II. razredu od 300 volilcev komaj 45, in v I. razredu od 269 volilcev 75. Te številke jasno kažejo, da ni v Mariboru prav za prav nobene odločne politične stranke; edini so Mariboržani le — proti Slovencem, da-si tudi z večine slovenski govorijo, ako je treba. — Tako piše „Slov. Gosp.“ Naj nam sl. vredništvo, čegar skozi in skozi kolegijalno postopanje visoko cenimo, ne zameri, da stavimo o tej zadevi prijazno vprašanje: kako to, da za mariborske mestne volitve slovenski stranki celó mar ni? ali se pravi Slovenci ondi s ponemčenimi Slovenci še v volilni boj ne upajo? ali je Maribor po takem že brez? nemški? Mi ne bi stavili teh vprašanj, ako se ne bi čudili temu, da iz časnikov mariborskih toliko prijaznih in neprijaznih podukov in lajtartikelnov v Ljubljano dobivamo, kedar so tukaj mestne volitve; ko pa je „Hannibal ante portas Mariborenses“, je vse tiho, kakor da bi še „národne“ tiskarnice v Mariboru ne bilo? — Naj nam sl. vredništvo „Slov. Gosp.“ ne vzame teh vprašanj za zeló, ker so prav v tesni dotiki z njegovim poročilom o mariborskih volitvah, katero smo povzeli iz 20. lista.

Dopisi.

Iz Goriškega. (Dutovljski župan.) Gosp. Štok je v znamenje velikih zaslug za pogozdevanje Krasa prejel zlati križ s krono. To počastenje naj bo v izgled vsem Kraševcem, da vredno posnemajo vrlega župana, in da neutrudljivo delajo na to, da Kras postane krasen. Gosp. županu pa izrekamo živo željo, da vrlo nadaljuje sicer trudapolno, vendar neobhodno potrebno in koristno delo, da si napravi vedni spomin in svojim potomcem lepi dom. Sivi Kras more postati krasen gaj!

„Gosp. List“.

Postojna — na binkoštni pondeljek. — Lepo vreme je danes toliko gostov od daljnih krajev privabilo v našo jamo, da si je južna železnica morala izposoditi vozov od bližne ogerske železnice. Lahko se reče, da je bilo nad 6000 ljudi danes v jami, med tuji največ Lahov in Nemcev; Angležev in Francozov malo. Jamska železnica, sama po sebi lepa ideja, bo menda vendar le igračica ostala za take prilike, ko posamni popotniki pridejo v jamo; tudi bo na več krajih močvirni svet železnične šine kmalu pokvaril. Ko bi bile na pripravnih krajih prenesljive klopí napravljene, da bi se trudni ogledovalci spočiti mógli, ne bi treba bilo železnice s tolikimi stroški. — Obžalovali so tudi mnogi gostje, da jama, posebno na nekterih krajih, ni bila zadostno razsvitljena; jama Pivke, kjer je dolgi most, in gora Kalvarija delali bi nezmeren vtisek, ako bi bile dostojno razsvitljeni. Prav svetla osvečava o tacih dnevih je neobhodna potreba; želeti pa je tudi, da se jama že ob dveh popoldne odpre v toliki gnječi. — Gostje so danes dobili jesti in piti toliko, da se menda nihče ni pritožiti mogel; a tudi vse drugo je bilo tako lepo vredjeno, da gosp. okrajni glavar Globočnik kot voditelj vseh naprav zasluži očitno pohvalo.

Iz Vipave 17. maja. — Dne 26. maja t. l. točno ob 8. uri zvečer napravi Vipavski „Sokol“ v čitalnični dvorani „besedo“ s petjem in igro „Bob iz Kranja“, v katero vse narodno občinstvo uljudno vabi

odbor.

Iz Kranja. (Beseda stradajočim Notranjcem in Dolencem na korist), ki jo je čitalnica naša napravila s pomočjo ljubljanskih učiteljskih pripravnikov, se je vršila z navdušeno, pa res tudi zaslužno pohvalo gospodom, ki so izvrstne svoje moči pokazali v petji,

dveh govorih in gledališki burki „Pravda“. Vsaka točka je bila s živahnimi dobro-klici sprejeta, krona vsem pa je bila „Zvezda“, zbor s samospevom. To je posebno izvrstna kompozicija Nedvedova, a tudi izvrstno je bila popevana. Da bi ne bila res afrikanska vročina sinoči v dvorani in bi se zato ne bili gospodje smilili občinstvu, ne bi bili imeli miru, dokler bi ne bili ponavljali marsiktere točke. Gospodičina K. Jugovičeva, hčerka spoštovanega našega poslanca, je na glasoviru spremljala petje na veliko pohvalo. Čeravno je točka za točko programa hitro sledila, bilo je „besedi“ vendar še le ob 11. uri konec; al če nas čestiti bralci vprašajo: zakaj to? moramo jim odgovoriti: za to, ker se je ob 9. uri še le pričela, čeravno je začetek bil določen na 8. uro. Pri nas v Kranji je to že starodavna razvada, da se nekterim udom na ljubo kranjska ura vsaki večer, kedar je „beseda“ v čitalnici, za celo uro nazaj potisne. Želeti bi pač bilo, da se ta specijaliteta odpravi ali pa na program zapiše: „začetek zvečer, kedar bo vsa gospoda skupaj“. Mnogi razlogi pa so menda bili, da prostorije čitalnične danes niso bile tako polne, kakor smo pričakovali gledé na dobrodelni namen; poglaviten vzrok pa je menda ta, da o binkoštnih praznikih je navadno svet na vse kraje raztresen. Opis današnje „besede“, zadnje letošnje sezone, sklenemo pa z očitno zahvalo gospodom učiteljskim pripravnikom, da so tudi nam pokazali odlične svoje duševne zmožnosti in žrtovali mnogo truda za blagi namen. Živili!

Iz Ljubljane. (Izredni občni zbor družbe kmetijske 15. dne t. m.), kterege se je udeležilo blizo 40 udov, je predsednik pl. Karol Wurzbach, c. kr. deželni predsednik, potem, ko so bile nekatere poljedelske skušnje na njivi družbenega vrta zgotovljene in razpostavljene kmetijsko orodje ogledano, začel z ogovorom v slovenskem in nemškem jeziku, v katerem je posebno povdarjal važnost velike razstave, ki bode prihodnje leto na Dunaji, tudi za našo deželo v tem obziru, ako bi prav veliko naših kmetijskih gospodarjev šlo razstavo ogledat, da ondi vidijo nova dobra kmetijska orodja, izvrstne kmetijske pridelke, živino žlahnih plemen itd. in po teh izgledih potem, kolikor je mogoče, zboljšajo domače gospodarstvo.

Za predsednikom je družbini odbornik vitez Gutmansthal (nemški) obširno govoril o dunajski razstavi. Popisal je na drobno, kako velikanska bode razstava dunajska, ki bode v prostorih svojih presešla pariško in londonsko, ter na ogled dal podobo dunajskega razstavnega poslopja. Potem je razložil delovanje deželne komisije kranjske in omenil, da če tudi je dežela kranjska revna, vendar hrani v svojem nederji dragocene natorne zaklade; njeni kmetijski pridelki so dobri, kmetje večidel pridni. Najbolje pa bode vendar kazalo, da ne razstavlja vsak manjši gospodar za-se posebej svojih pridelkov, ampak da se napravi skupna razstava. Potem iz programa dunajske razstave našteva pridelke, ki jih 2. skupina obsega iz poljedelstva, gozdarstva, vrtnarstva, sadje- in vinoreje, in ki se tedaj morejo poslati v razstavo. Naposled željo izreka, naj bi udje naše družbe začeli v svojem okrožji nabiro dobrovoljnih denarnih doneskov, da bi se po tej poti nabral zaklad, iz kterege bi se revnišim pa umnim kmetom polajšalo potovanje na Dunaj v razstavo.

Za njim poprime dr. Jan. Bleiweis besedo (slovenski) in nanašaje se na govora predgovornikov svojih pravi, da bi naše domače kmetovalce utegnulo strah biti, svoje pridelke in izdelke nesti v dunajsko razstavo, ki bode tako velikanska in obdarjena s pridelki in izdelki celega sveta. Vendar naj jih vse to ne straši, kajti ozir v tudi velikanske razstave v Parizu, Lon-

donu in Dunaji lahko jim daje pogum, da se ne odtegnejo prihodnji dunajski. Za tem pripoveduje, da v veliki razstavi dunajski je družba kmetijska kranjska za skupne svoje razstave dobila 5 svetinj (veliko zlato, malo sreberno, 2 veliki bronasti in 1 malo bronasto), poleg tega pa še 4 pohvalna pisma; v Londonu je leta 1855. dobila veliko bronasto in leta 1862. tudi veliko bronasto (v Londonu so se delile samo bronaste svetinje), v Parizu leta 1867. pa 2 veliki bronasti. Po tem našteva govornik na drobno vse, kar se je leta 1857. iz Kranjskega poslalo v razstavo dunajsko, da so pričujoči udje slišali, kaj da vse je pripravno, da se pošlje v razstavo.

Glasovanje potem, kako naj se vredi to, kar kranjska dežela pošlje v razstavo, je enoglasno določilo, naj se za kmetijske pridelke napravijo skupne razstave; velikim posestnikom se vé da pa ostane prepuščeno, da tudi sami za-se pošljejo svoje pridelke na Dunaj, — po predlogu nadgozdarja Scheyrer-a pa naj se gozdarske reči tudi zložijo v skupno razstavo. Dr. J. Bleiweis dodaja tem sklepom željo, naj bi pričujoči udje delali vsak v svojem kraji na to, da družba kmetijska v skupno razstavo dobi obilo lepih pridelkov.

C. kr. okrajni sodnik Levičnik iz Loke predlaga, naj družba kmetijska poskrbi po prijaznosti družbe kmetijske dunajske, da v veliki stiski za stanovanje na Dunaj potujoči naši kmetovalci ondi dobijo lahko stanovališče. Predlog je bil enoglasno sprejet.

Ko je bila obravnava o razstavi dunajski dognana, odbornik Lasnik namesti zarad opravil o nakupovanji pingavskih žebcev nepričujočega odbornika in referenta Seunig-a poprime besedo za razstavo mlekarstva, ki bode konec leta letos na Dunaji. Odbornik K. Seitner zagotavlja, da se podružnica kmetijska v Kranjski gori bode te razstave udeležila z ovčjim in kozjim sirom, in naj bi predstojnika podružnice bohinjske g. fajmošter Mesar in predstojnik radolške g. Homan se naprosila, isto storiti na svoji strani. Za Notranjsko je odbornik Debevec obljubil skrbeti. —

Zdaj poroča podpredsednik dr. Costa o dopisu c. kr. ministerstva kmetijstva, po katerem ima biti novembra meseca kmetijski kongres na Dunaji, v katerem se bodo obravnala nekatera organizatorična kmetijska vprašanja, enaka kongresu leta 1868., in v kterege naj tudi družba naša pošlje svojega zastopnika. Dr. Costa, ki je v zadnjem zboru tudi zastopal družbo našo v tem kongresu, je bil skor enoglasno sopet izvoljen.

Odbornik P. Kozler poroča o novem načrtu poslopja, ki naj bi se zidalo na družbinem vrtu za dostojno shrambo kmetijskega orodja in mašin, in poleg tega za pripravno zbirališče v občnih zborih družbinih. Stroški, ki so preračunjeni na 7648 gold. 66 kr., naj bi se nabrali po srečkanji (loteriji) različnega kmetijskega orodja, živinčet žlahnega plemena, podučnih knjig itd. Zbor je enoglasno odobril predloge.

Na vprašanje odbornika Šolmajerja, ki ima od ministerstva kmetijstva nálog izdelati zemljevid onih krajev, kjer se na Kranjskem vino prideluje, odgovori vitez Gutmansthal, da trte, ki daje vino „šilihhar“ imenovano, nimamo na Kranjskem; trta „šilihhar“ se po nemški na Štajarskem imenuje „Wildbacher“.

Za častnega uda družbe kmetijske je bil izvoljen c. kr. minister kmetijstva vitez Chlumetzky, — za dopisovalne pa baron Artur Hohenbruk, svétnik v ministerstvu kmetijstva, dr. Amerling v Pragi, župnik Sumper v Škočjidolu na Koroškem, Folc, tajnik družbe kmetijske v Lincu.

Predsednik sklene potem sejo s željo, naj bi današnje obravnave seme bile mnogo koristnega sadu.

Knez Metternich vabi zbrane ude, naj v podporo družbine razstave koj podpišejo nekoliko doneska. To se je zgodilo in nabralo nad 200 gold.

O razstavljenih mašinah, preskušnjah nekterih plugov, in pokušnji razstavljenega vina in žganja povemo drugi pot kaj.

— (Iz deželnega odbora 18. maja.) Za ljubljansko bolnišnico se je predrugačil red, po katerem se ima dajati bolnikom hrana, da bode primarjem lagleja ordinacija, upravnistvu pa lagleja kontrola. — Vsled poročila nekega županstva, da lenuhi, ki bi lahko delali in si z delom kruh služili, skušajo z izmišljenimi boleznimi priti v deželno bolnišnico in v ta namen celó od županov hočejo imeti sprejemne liste za bolnišnico, se ponavlja ukaz bolnišničnim zdravnikom, da naj sumljive bolnike pri sprejemanju v bolnišnico prav na tanko preiskujejo in ne sprejmejo na deželne stroške nikogar, kdor ozdravljanja v bolnišnici resno ne potrebuje. — Predlogu c. kr. deželnega šolskega sveta, da se dá učitelju ljudske šole v Žalni tudi za leto 1873. iz normalnega šolskega zaklada 50 gold. podpore, je deželni odbor pritrnil.

— (Iz deželnega šolskega sveta.) V poslednji seji je deželni šolski svet sledečim duhovnim gospodom, ki marljivo skrbijo za poduk mladine na deželi in ondi, kjer ni moč redne ljudske šole napraviti, sami iz dobre srca vzdržujejo šole za silo, za preteklo leto 1871. iz šolskega zaklada njihov trud povrnili s 50 gold. Ti gospodje so: Mencinger Lovro iz Gola, Tavčar Ignacij v Želimljah, Ankerst Janez v Javoru, Gorišek France v Javorjih, Teran Janez v Zlatem polju (zdaj fajmošter v Štangi), Kuhelj Matija v Šmihelu pri Žužemberku, Petrič Blaž na Šelih pri Dobrnču, Volčič Janez v Podgradu (Maihau), Ramovž Jernej v spodnji Idriji (zdaj na Selu), Rus France v Rovtah (Gereuth). Marljivemu g. Keršicu pri sv. Katarini se izreče priznanje in za leto 1872. obljubi nagrada. — Evo „Tagblatt“! 11 duhovnov, ki se iz zgolj rodoljubja žrtujejo šolstvu; imenuj nam ti zdaj svojih patronov kaj, ki so delali za ljudsko šolo!

— (Za ustanovitev kmetijske šole v Bršlinu na Dolenškem) je ministerstvo kmetijstva dovolilo 5000 gold.

— (Vse, kar se je te dni o gosp. deželnem predsedniku pl. Wurzbachu) pisarilo v slovenskih in nemških časnikih, so zopet le izmišljene govorice.

— (Okoli 1700 otrok) je bilo birmanih binkoštnih praznike v Ljubljani.

— (Pri zavarovalni banki „Sloveniji“) je podpisanih delnic vže 1584; naložene glavnice je 51.000 gold. in sicer pri štajarski eskomptni banki v Ljubljani 32.000 gold., pri hrvatski eskomptni banki v Zagrebu 14.000 gold.; pri ljubljanski založni 5000 gold.

— (Potres) 17. dne t. m. ponoči 7 minut čez polnoči je stresel zemljo od severno-vzhodne strani proti jugu.

— (Prvi natis g. Koméljeve knjige „Poljna služba“ imenovane), je — kakor iz gotovega vira vemo — ves razprodan, zato še veliko naročilom gosp. izdatelj za zdaj vstreči ne more; al to se bode zgodilo kmalu, ker se že pripravlja drugi natis; zato naj z naročbo potrpijo, dokler se naznani drugi natis. Novica tako hitro razprodane knjige nam je kaj vesela prikazen, kajti z nekakim strahom se je gosp. nadlajtenant Komélj izdanja omenjene, čeravno krvavo potrebne knjige lotil zato, ker delo bilo je prvo te vrste, občinstvo pa, kteremu je namenjeno, tudi ni številno. Al izid prve poskušnje je veselo prisegel pričakovanje izdateljevo. Kritika knjigi bila je častna in pokupljene so bile knjige,

da kranjski polk v Trientu in drugi v Dalmaciji nastanjeni polki še niso mogli vsega dobiti, kar so naročili. Tudi dragoni in lovci, kakor slišimo, in celó dopustniki so obilo segli po njej. Vse to more osrčiti izdatelja, da napreduje srečno začeto delo, in to tem več, ker so tudi odlični možje vojaškega stanú s pohvalo sprejeli prvo knjigo in jo z gorko besedo pripočali dotičnim polkom. In zopet se potrjuje starodavna skušnja: kar je potrebno in dobro, kmalu samo po sebi najde kupca.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — V dolgočasno zborovanje zbornice poslancev je 16. dne t. m. vendar prišlo nekaj življenja. Obravnavala se je namreč postava, po vladi predložena zboru, o oskrbovanju veroúka (krščanskega nauka) v ljudskih in srednjih šolah. Poslanca Edelbacher in Fux, čeravno ustavoverca skozi in skozi, sta neusmiljeno udrihala po ministerstvu ter ministru Stremayer-u očitala, da je klerikalec! Edelbacher je rekel, da to je že velik privilegij cerkve, da se veronauk uči v šolah; kako pa da se od države zahteva, da bi za ta cerkveni privilegij še plačevala nadavek, to njemu ne gré v glavo!! Poslancem federalistične stranke je bilo to medsebojno klanje ustavovercev pravi „jux“; roke si mencaje so jih pustili udrihati drugzega na drugzega brez vtike v boj „nemških bratov“. Pri glasovanju je le 9 glasov premalo bilo, da ni bila postava ovržena. Tudi Črne in Dalmatinci so glasovali zoper njo. — Isti dan je poslanec Rechbauer vladi stavil interpelacijo: „kako to, da še zmirom odlaša zboru v obravnavo predložiti postav, ki bi razmere med državo in cerkvijo v red djale? ter žuga ministerstvu, da bo zbor to storil, ako ono tega kmalu ne stori“. Ministerstvu srditih ustavovercev je mnogo podpisanih na tej interpelaciji. Po vsem tem se vendar-le kaže, da naposled sami sebe vjedó.

Iz Hrvaškega. — Le še malo dni, in začel se bode volilni boj, kakoršnega še ni bilo v trojedni kraljevini. Karlovčanje ga začnó prvi 23. dne t. m., za njimi so volitve v družih volitnih krajih 28. in 29. maja, zadnji so Turopoljci 31. maja. — Na žive in mrtve delajo magjaroni z besedo in djanjem, da bi zmagali pri volitvah, — al vse njihovo napenjanje bode zastonj; zmagá národna je gotova! „Südsl. Zeitg.“ piše, da magjaroni pod vodstvom Rauchovim lazijo po vsej deželi in za vsako vas imajo na tisoče forintov v žepu, da bi kupili glasov magjaronski stranki. V hudi stiski, kako naj bi volili, so uradniki; vladna „Agramerica“ jih psuje z imeni „strahopezdljivci“ in „halunki“, ki ne bi volili vladnih (magjaronskih) poslancev. Gosp. Vončina je v „Obzoru“ pisal banu-namestniku Vakanoviću odprto pismo, v katerem dokazuje, s kakošno strahšansko demoralizacijo pritiskajo nekteri „gospodje“ na narod.

Dobrotni darovi za pogorelce na Studencu:

Iz Gorenskega 5 gold., gosp. Tekavčič 1 gold.

Listnica vredništva. Gospoda, ki nam je razodel željo, naj mu naznanimo slovanske slovnice in slovarje, prosimo, naj nam jih še enkrat naznani, ker se je prvo pismo založilo. — Mnogo dopisov, prekasno došlih, danes nismo mogli natisniti dati.

 Današnjemu listu je pridjano vabilo na list „Die Modenwelt“.